

»Trdnejše dokaze je treba izpostaviti posamič, šibkejše pa je treba zbrati. Dokazov, ki so močni sami po sebi, ne smemo zamegliti s spremljajočimi okoliščinami, da se bo bolje videlo, kakšni so, šibki dokazi pa si med seboj pomagajo in podpirajo drug drugega. Zato bodo trditve, ki ne morejo učinkovati, ker bi bile pomembne, učinkovale, ker jih bo veliko, še zlasti ker so vse povezane z dokaznim postopkom za eno dejanje. /.../ Vsaka posamična trditev zase ima malo teže in je precej splošna, vse skupaj pa so obtožencu v škodo – če ne tako kot strela, pa tako kot toča.« (Quint., *Inst.* 5.12.4–5, prevod Matjaž Babič)

Retorična situacija pa lahko določa tudi notranjo strukturo argumentov oz. njihovo *strateško razporeditev v govoru*, s pomočjo katere lahko govorec pomembno vpliva na odziv poslušalcev in s tem na prepričljivost svojega dokazovanja. Ciceron zagovarja razporeditev močnih argumentov, ki razpostavljeni na začetek in konec oklepajo šibkejše v sredini, s čimer se govorec najhitreje približa pričakovanju občinstva (*De or.* 2.77.313–314). Kvintilijan odločitev prepušča govorniku oz. njegovi oceni ustreznosti situacije, a vendarle svetuje, da naj se »govor ne spušča od najmočnejšega k najšibkejšemu« (*Inst.* 5.12.14, prevod Matjaž Babič).

Še nekaj besed o *zavrnitvi* (lat. *refutatio*). Ne glede na to, ali gre za samostojen del govora, ki običajno sledi dokazovanju, ali pa za sestavni del dokazovanja, kjer govorec izmenično navaja argument in nato zavrnitev morebitnega protiargumenta (strukturiranje je ponovno odvisno od retorične situacije), je z vidika funkcionalnosti treba poudariti dvoje. Prvič, v procesu izbora argumentov (torej že v *inventio*) naj bi govorec glede na to, pred kom bo govoril, predvidel vse morebitne ugovore ter oblikoval ustrezno utemeljene zavrnitve. Nato naj bi opravil izbor najverjetnejših ugovorov in se odločil, kam v govoru jih bo postavil (v določenih razmerah je namreč govor mogoče tudi začeti z zavrnitvijo).⁵⁹ Drugič, z izpostavitvijo hipotetičnih protiargumentov govorec vnaprej predvidi morebitni miselni tok svojih poslušalcev in ga zato lahko preusmeri k svojim argumentom, medtem ko v naslednjem koraku, to je z utemeljeno zavrnitvijo protiargumenta, svojim argumentom zagotovi večjo dokazno vrednost in prepričljivost. V pedagoškem procesu je ob dokazovanju/argumentaciji vpeljevanje strategij utemeljenega zavračanja izjemnega pomena za razvijanje veščin

59 Različne vrste zavrnitev v zgoščeni obliki obravnava Ciceron (*De inv.* 1.78–79), medtem ko Kvintilijan v obravnavi primerov vrst zavrnitev dodaja tudi različne okoliščine zavračanja (*Inst.* 5.13).